

Artikelserie | Personer Jesus mødte [3]

FATTIGE RIGE SPEDALSKE RIGE KVINDER KLOGE HERSKERE Udstødte ARBEJDERE HEDNINGER PRÆSTER

DISCIPLE

Fisk, familie

og en kovending

Fiskefangst ved Genesaret Sø af store mængder sardiner og enkelte Skt. Petersfisk. Foto: Morten Hørring Jensen.

Af Morten Hørring Jensen, lektor på Menighedsfakultetet og redaktør af TEL

Da Jesus kaldte fiskere til at følge sig efterlod de familietraditioner og dyrt fiskegrej bag sig. Arkæologiske fund bringer livet som fisker ved Genesaret Sø til live og hjælper os til at se, hvad der var på spil.

Det var en frisk forårsdag, den dag de så ham komme gående langs søbredden. Vandet i søen var stadig køligt efter vinteren af smeltevandet fra Hermons bjerg. Det var Simons favorittid på året. Selv med en arm bundet på ryggen kunne han, Andreas og de andre fange nok med fisk bare ved hjælp af deres runde kaste-net. De varme kilder, der løb ud i søen lige ved deres by, var som en magnet for fiskene på denne kølige tid af året.

Langsomt sneg de to brødre sig ind på den sorte stime af fisk foran dem med nettet hængende på den ene arm. Ud af den ene øjenkrog kunne han se sine to fætre, Jakob og Johannes, der var i gang med at ordne garnene i en af familiens både lidt derfra. Deres far, Zebedæus, stod stolt med roret i hånden, mens daglejerne sled for deres løn.

Så kastede Simon sit net og lod det synke til bunden. Han trak vejret dybt og dykkede ned i vandet for at trække nettets kanter sammen. Endnu en stime af fisk var i hus. Der var mad nok til deres store familie, som stod sammen om indtægter og udgifter.

Simon skulle netop til at råbe til Andreas om at holde for i dag, da skikkelsen langs søbredden brød ind i hans verden: "Kom og følg mig", sagde han uden videre! Simons krop var spændt til sidste muskel af at løfte det fyldte garn med fisk. Men langsomt løsnede han sit greb, så fiskene smuttede som pile i vandet, og han begyndte at gå mod land.

DYRT FISKEGREJ

I vinteren 1985/86 stod vandet usædvanligt lavt i Genesaret Sø. En langvarig tørke havde sænket vandstanden et godt stykke under normalen og blotlagt dele af den mudrede søbund. En dag i januar 1986 var to brødre og medlemmer af kibbutz Ginnosar, der ligger på søens vestlige bred nord for Tiberias, ude at køre i dette mudder med en traktor, der satte sig fast. I forsøget på at få den fri kommer nogle gamle mønter til syne. Da de over de næste dage undersøger området nærmere får de pludselig øje på omridset af en båd i muddret.

De israelske antikvitetsmyndigheder bliver tilkaldt, og den efterfølgende udgravning gør det klart, at der ved dette lykketræ er gjort et enestående fund af en båd fra det første århundrede. Historien rydder straks alverdens forsider, og båden bliver døbt: Jesusbåden.

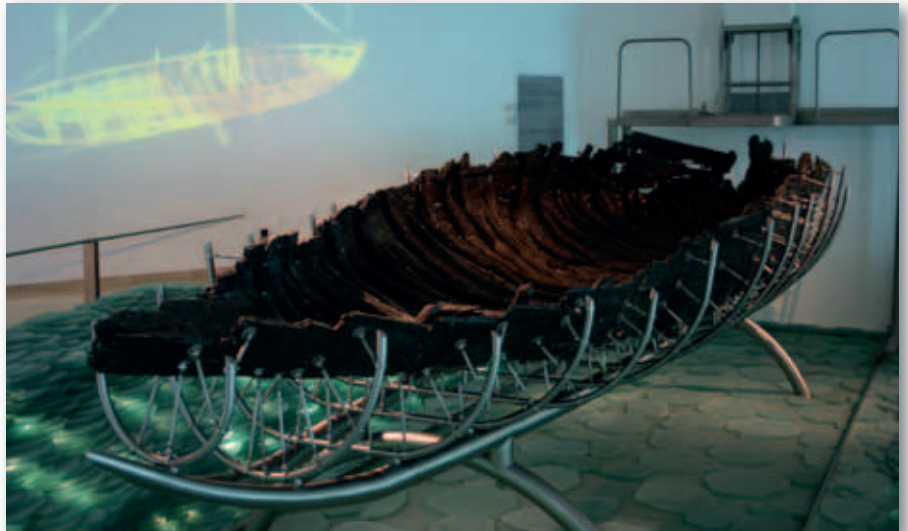
Fundet er interessant, fordi det giver os et glimt af, hvordan fiskeri på søen på Jesu tid var et veludviklet erhverv. Båden kunne med sine 8,8 meter i længden og 2,5 meter i bredden sagtens rumme et helt sjak, der arbejdede med lange net og store fangster til følge.

Vi kendte godt til eksistensen af både fra Jesu tid. Ikke alene er de omtalt i evangelierne (f.eks. Mark 4,36), men også den jødiske historieskriver Josefus fortæller om en livlig trafik på søen. Tilmed fandt arkæologer under en udgravning af Magdala ikke langt fra Ginnosar en mosaik fra det første århundrede, der viser en båd med sejl, fire roere og en styrmand.

SPECIALISEREDE FISKEMETODER

En sådan båd var dyr at fremstille og fungerede som krumtappen i et velfungerede fiskerierhverv, hvor man gjorde brug af forskellige fangstmetoder. Den jødiske amatørarkæolog og mangeårige fisker på søen, Mendel Nun, har studeret både de skriftlige kilder, den gamle fisketradition og travet op og ned langs søen for at gøre fund fra fiskeriet i gamle dage. Han samler fiskerimetoderne i tre hovedtyper:

Frem for alt kunne man med båd lægge det store såkaldte 'vodnet' ud. Det var op til 250-300 meter langt og blev trukket i land af 8-10 personer i hver ende. Dets

I 1986 gjorde et par brødre fra kibbutz Ginnosar et sensationelt fund af denne båd fra det første århundrede. Den blev hurtigt døbt "Jesusbåden" og er det eneste fund af en båd fra denne periode. Foto: Morten Hørning Jensen.

måde at fungere på er beskrevet i detalje i lignelsen om voddet i Matt 13,47-48. Når man har trukket det på land, skal de gode fisk samles i tønder, mens de dårlige (og religiøst urene) smides ud.

Et andet net, der blev lagt ud med båd, var det såkaldte 'toggergarn' eller 'posenet', der stadig bruges i dag og består af fem sammensatte net, der spredes ud i en cirkel rundt om en fiskestime, hvorefter fiskene forskrækkes til de svøm-

mer fast i nettet. Ifølge Nun er det netop dette net, der er omtalt i Mark 1,19, hvor vi hører om de to Zebedæussønner, Jakob og Johannes, der er i færd med at ordne nettene, der omtales i flertal.

Endelig brugte man et rundt kastenet med en diameter på 6-8 meter. Så lydløst som muligt og uden at kaste en skygge i den forkerte retning sneg fiskeren sig ind på sin stime af fisk, hvorefter han kastede nettet ud som en faldskærm, der med sten bundet til kanten sank til bunds og fangede fiskene. Derefter ville han dykke til bunds og enten tage fiskene ud en for en eller forsigtigt samle nettet til en kugle og trække det på land. Det var denne fiskemetode Simon og Andreas brugte, da de mødte Jesus. Matt 4,18 og Mark 1,16 beskriver på grundsproget netop deres net som et rundt net (*amfiblestron*).

FISKERI OG FAMILIE HANG TÆT SAMMEN

Disse ting lagt sammen – bekostelige både og avancerede fiskerimetoder – gør det tydeligt, at fiskeri ved Genesaret sø på Jesu tid var et stolt og nedarvet erhverv. Så lidt som man på egen hånd havde mulighed for at gøre stenet jord til frugtbar mark, så lidt kunne man på egen hånd kaste sig ud i et fiskerientyr. Det var et familieanliggende, hvor man gennem ➔

Skummet i vandet skyldes store mængder fisk, der pisker det i oprør. Fotoet er taget en januardag, hvor vandet er koldt og fiskene samles omkring de steder, hvor varme kilder løber ud i søen. En fiskers paradys. Foto: Morten Hørning Jensen.

Denne mosaik blev fundet under en udgravning i Magdala og dateres til det 1. århundrede. Vi ser en båd med to master og tre årer, der nok skal forstås sådan, at de to forreste (mod venstre) er egentlige årer, der blev betjent af en person hver med to til på skibets anden side (fire roere i alt), mens den bagerste (højre side af billedet) var til styrmanden. Det er altså en båd af en vis størrelse, der sagtens ville kunne fragte Jesus og hans disciple. Foto: Morten Hørning Jensen.

generationerne arvede ikke bare de mange specialiserede redskaber, men også den nøjagtige viden om, hvor og hvordan man gjorde de bedste fangster.

Fornemmelsen af familie er også meget tydelig til stede i evangelierne. Hos Markus får vi på blot fire vers to gange at vide, at det er brødre, der arbejder sammen (Simon og Andreas; Jakob og Johannes), ligesom det to gange fortælles,

at Jakob og Johannes var sammen med deres far. Beretningen hos Lukas (5,1-11) tilføjer en interessant detalje om forholdet mellem de to brødrepar. De kaldes i vores danske oversættelse for "kammerater" (5,7). Faktisk ville en oversættelse som "partnere" eller "sjak" passe bedre på det græske ord (*metoxes*), der i virkeligheden betegner en arbejdsfælle eller kompagnon. Med andre ord: Disse brødrepar arbejdede sammen som sjak sikkert som en del af en større familievirksomhed med fædre og fætre i den udvidede familie.

Udgravninger i Kapernaum af det, der med god sandsynlighed var Peters hus, bekræfter dette billede. Udgraverne fandt fundamentet til et hus med mange rum rundt om en åben gård. Man boede ikke i små enfamilieshuse, men i større komplekser med mange lejligheder, der kunne udvides efter behov.

ET KALD TIL KOVENDING

På denne baggrund sættes Jesu kald til sine første disciple i relief. De var ikke desperate daglejere uden fortid eller fremtid. De var midt i det mest forudgivne og sikre i deres liv: Arbejdet på søen sammen med den udvidede familie.

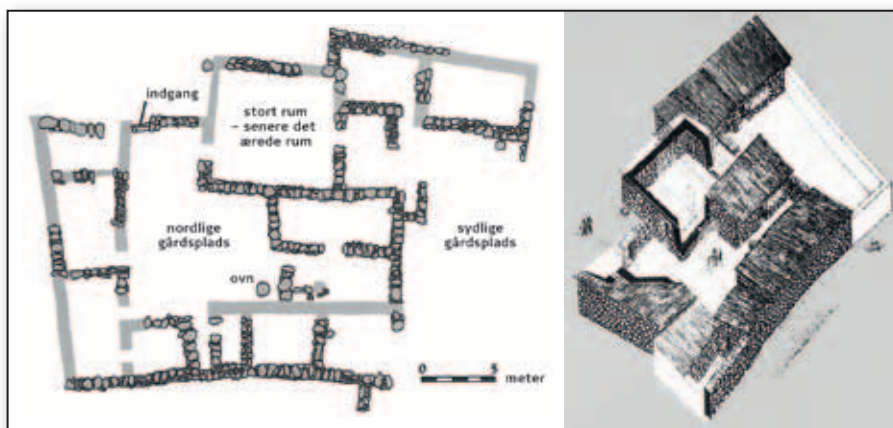
Med sans for dramatik og brug af en fortættet kort fortællestil indsætter Markus denne beretning på et meget afgørende sted. Umiddelbart forud har Jesus begyndt sit offentlige virke med at forkynde, at Gudsriget er kommet nær, og at der nu er brug for omvendelse (1,14-15). Den første beretning, der i praksis demonstrerer, hvor omfattende nybruddet med Jesus er, er netop kaldelsen af de første disciple. Faktisk kan det ikke blive mere dramatisk. Kaldet rammer nerven i datidens samfund: Familien og arbejdet.

Disse to fotos viser traditionelle fangstmetoder i brug på Genesaret Sø af arabiske fiskere. Det runde kastenet blev brugt, hvor stimer af fisk var tæt på land. Det lange vodnet blev brugt til at støvsuge et større område for fisk og krævede mange mænd at betjene. Fotos: © Biblical Archaeology Review.

Vi har tidligere i TEL set på det store billede af Jesu forhold til familien. Det vil ikke være rigtigt at sige, at Jesus var imod familien som sådan (jf. TEL 2009,2). Faktisk helbreder han endda Peters svigermor lige efter (1,29-31), ligesom han vedvarende bruger Peters hus som base for sine rejser (f.eks. Mark 2,1; 9,33).

Derimod vil det være rigtigt at sige, at i sammenligning med det at følge Jesus, bliver selv det mest sikre sekundært. For disciplene er "alt" på spil i mødet med Jesus. "Og de lagde bådene til land og forlod alt og fulgte ham", siger Lukas (5,11), ligesom Simon Peter selv senere siger: "Se, vi har forladt alt og fulgt dig" (Mark 10,28). ■

Grundplan og foreslået rekonstruktion af Simon Peters hus i Kapernaum (ifølge udgraverne). Det havde mange små rum og kunne derfor rumme mere end en traditionel kernefamilie. Fiskeri på søen var et familieerhverv, der gik i arv i generationerne og forsørgede storfamilien. © Biblical Archaeology Review.